

Stärkt beredskap för extremväder

PM 2014-08-05

Stärkt beredskap för extremväder

Miljöpartiet vill att Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap tar ett huvudansvar för att stärka beredskapen vid klimatrelaterade väderkatastrofer som skogsbränder, översvämningar och skyfall. MP föreslår satsningar på 3,3 miljarder kronor de kommande 3 åren för att stärka detta arbete.

Bakgrund

Just nu rasar den mest omfattande skogsbranden i modern tid i Västmanland. Samtidigt har västra Sverige drabbats av omfattande översvämningar till följd av extrema regnoväder. Effekterna av klimatförändring märks redan i vår vardag men kommer att bli betydligt mer kännbara i framtiden.

Alla samhällets sektorer och funktioner kommer att påverkas av ett förändrat klimat. Vägar, järnvägar, energisystem, kommunikation, vatten och avlopp, jord- och skogsbruk, vård och hälsa samt ekosystemtjänster kommer att utsättas för nya förhållanden och påfrestningarⁱ.

Väderrelaterade katastrofer har alltid förekommit, men klimatforskningen visar att extrema väder kommer att komma oftare och bli mer omfattande än tidigare. FN:s klimatpanel underströk detta i sin senaste rapportⁱⁱ. Temperaturen har redan stigit 0,7 grader och utsläppen fortsätter att öka. Globalt kommer ett varmare och blötare klimat att leda till fler översvämningar, ökad smittspridning, fler skogsbränder och mer frekventa värmeböljor.

Konsekvenser för Sverige

Det förändrade klimatet kommer att påverka olika delar av Sverige på olika sätt. Vissa delar är särskilt utsatta.

- **Skogsbränder:** Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) slår i en rapport fast att ett varmare klimat kommer att leda till ökad brandrisk i södra Sverigeⁱⁱⁱ. Framför allt handlar det om att det varmare vädret ger en längre ”brandsäsong” med fler möjliga dagar för antändning. Myndigheten varnar också för att släckorganisationen inte kommer att räcka till, då risken för flera bränder samtidigt också ökar.

- **Översvämningar:** Mälarens och Göta Älvs utlopp samt Skåne är särskilt känsliga för stigande vattennivåer. Dessa områden är också Sveriges mest tätbebyggda. De senaste dagarna har västkusten drabbats av stora översvämningar vilket lett till omfattande skador på hus och infrastruktur. Den ökade översvämningensrisken drabbar framförallt strandnära bebyggelse, vägar och järnvägar. Annan infrastruktur som dammar, industri och jordbruk är också utsatta. Dricksvattenförsörjningen riskerar att slås ut genom förorening av vattentäkter eller genom ledningsbrott. Översvämning av el-stationer kan leda till långvariga elavbrott.

Kostnaderna kan bli mycket höga om vi passivt inväntar katastroferna i form av fler skogsbränder, stigande vattennivåer och fler skyfall. Men genom att redan nu börja bygga om vårt samhälle för en förändrat klimat kan vi spara pengar och mänskligt lidande.

Kommun och landsting klarar inte finansiering i mångmiljardklassen själva. Ansökningarna till det lilla statliga stöd som finns idag överstiger vida den summa som finns tillgänglig.

Otydligt ansvar

Ingen enskild myndighet har det övergripande ansvaret för anpassning till klimatförändring i Sverige. Ett trettiotal myndigheter, länsstyrelserna och landets kommuner delar på ansvaret utan någon samordning. Följaktligen ligger ansvaret hos alla myndigheter, näringsliv och enskilda att anpassa sig till ett nytt klimat.

Flera aktörer, bland andra Miljöpartiet och SKL^{iv}, har föreslagit en bättre samordning och då pekat ut Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som den myndighet som potentiellt kan ta det övergripande ansvaret.

I sitt budgetunderlag^v från i år till regeringen skriver konstaterar MSB att de resurser man tilldelats idag är för små för att man ska kunna ta ett större ansvar:

”Ambitionen för denna verksamhet styrs till stor del av storleken på de anslag MSB disponerar för ändamålet. Särskilt gäller det anslag 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor som är ett bidragsanslag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor och till länsstyrelserna för deras arbete enligt översvämningsförordningen. Där utgår MSB:s planering för budgetunderlagsperioden från nuvarande nivå på anslaget.”

MSB skriver också att man skulle vilja genomföra en studie kring kunskapen om framtida väderförhållandens inverkan på vegetation, brandrisk och hur bränderna i Sverige kan komma att förändras, men att detta skulle förutsätta ökade resurser från regeringen.

Miljöpartiets förslag

- **Tydligare ansvar:** Miljöpartiet vill att MSB i sitt regleringsbrev ska få huvudansvar för klimatanpassningsarbetet. Tillsammans med länsstyrelserna, kommuner och andra statliga myndigheter ska MSB arbeta fram underlag och planer samt medfinansiera åtgärder för att motverka bränder, översvämnningar och andra naturkatastrofer.
- **Konkreta åtgärder:** Konkret handlar det om att bygga om infrastruktur, förstärkning av kapaciteten i räddningstjänsten i form av exempelvis flygplan för brandsläckning eller åtgärder för att säkra elnätet mot väderkatastrofer.
- **Ökat stöd:** Miljöpartiet föreslår två olika statliga satsningar för att klimatsäkra Sverige. En kraftig ökning av stödet till lokal klimatanpassning till 350 miljoner per år och särskild pott för stora projekt som inte ryms i KLAMP, som

klimatsäkringen av Mälaren, Göta Älv och Skåne, på 750 miljoner om året om året kommande tre åren.

• **Nationella skyddsstyrkorna:** Miljöpartiet föreslår dessutom en ökad satsning på de nationella skyddsstyrkorna (hemvärnet), som kan sättas in som stöd vid nationella kriser som exempelvis skogsbränder.

Pengarna tas från militärens materielinköp, exempelvis JAS-plan, och omfördelas inom budgetområdet till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Miljöpartiets satsningar utöver regeringen

MP:s satsning	2015	2016	2017
Stöd till klimatanpassning	1 075	1 025	1 025
Nationella Skyddsstyrkorna	50	50	50

Totalt blir detta satsningar på 3,3 miljarder de kommande tre åren.

ⁱ Klimatanpassning - klimatförändringens samhällspåverkan och myndigheternas arbete, SMHI

ⁱⁱ DN 22 september, <http://www.dn.se/nyheter/varlden/haven-kan-stiga-tva-meter/>

ⁱⁱⁱ <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/24692.pdf>, sid 19-20.

^{iv} http://www.skl.se/press/nyheter_2/fortydliga-ansvaret-for-klimatanpassning samt http://www.skl.se/MediaBinaryLoader.axd?MediaArchive_FileID=071aeef8-f946-4eec-a494-fe84b9ce1f73&FileName=2124+-+Hemst%C3%A4llan+-+Klimatanpassning+-+WEBB.pdf

^v <https://www.msb.se/Upload/Om%20MSB/MSB%20BU%202015.pdf>